

محمود مدبری درگذشت

محمود مدبری، استاد دانشگاه و مصحح ۶۷ سالگی از دنیا رفت. به گزارش ایسنا، سیدعلی میرافضلی، شاعر و پژوهشگر با اعلام این خبر افزود: «محمود مدبری، استاد بازنشسته دانشگاه باهنر کرمان، لغت‌پژوه و مصحح متون نظم و نثر فارسی، چهارشنبه ۲۳ فروردینماه بر اثر بیماری سرطان از دنیا رفت.» مدبری، زاده پانزدهم شهریورماه ۱۳۳۵ در تهران بود. او سال ۱۳۶۴ به کرمان کوچ و کار تدریس در دانشگاه کرمان را آغاز کرد. مدبری سال ۱۳۹۶ بازنشسته شد. «شاعران بی‌دیوان»، «فرهنگ لغات نثرهای فنی و مصنوع»، «تصحیح «ترجمه قرآن ماهان»، «دیوان نجیب گلپایگانی»، «دیوان عساده فقیه کرمانی»، «غازان‌نامه منظوم»، «تراجم الاحاجم»، «اسرمة سلیمانی» و «فرهنگ عجایب‌اللغه» از جمله آثار چاپ‌شده اوست. مدبری به مبحث رباعی علاقه ویژه‌ای داشت و در سال‌های دور، رباعیات منسوب به خواجه عبدالله انصاری، جامی و شاه نعمت‌الله ولی را گردآوری و چاپ کرد. «اشعار شیخ نجم‌الدین رازی» نیز از آثار اولیه او بود.

فهرست فیلم‌های جشنواره کن ۲۰۲۴

تیری فرمو، مدیر جشنواره کن در کنار رئیس جشنواره، آیریس کنولوخ در یک نشست خبری در پاریس فهرست رسمی فیلم‌های حاضر در هفتادوهمین دوره این رویداد سینمایی را معرفی کردند. ایسنا ضمن اعلام این خبر نوشت، طبق اعلام پیشین، «برده دوم» ساخته کوئنتین دیویو، فیلمساز فرانسوی جشنواره را در ۱۴ می افتتاح‌می‌کند و «فیوربوسا: حماسه‌مکس دیوانه» ساخته جورج میلر و «افق: حماسه آمریکایی» از کوین کاستنر نیز در بخش غیررقابتی کن به نمایش گذاشته می‌شوند. «مگالوپولیس» به کارگردانی فرانسیس فورد کاپولا، تنها فیلمی است که از پیش، نمایش آن در بخش مسابقه کن قطعی شده بود. هفتادوهمین جشنواره فیلم کن از ۱۴ تا ۲۵ می ۲۰۲۴ (۲۵ اردیبهشت‌ماه تا ۵ خردادماه) برگزار می‌شود. امسال گرتا گرویگ کارگردان آمریکایی ریاست هیئت داوران را برعهده دارد و جورج لوکاس، خالق سری فیلم‌های «جنگ ستارگان» هم با دریافت جایزه نخل طلای افتخاری مورد تقدیر قرار خواهد گرفت.

منظور پوران درخشنده بود نه رخشان بنی‌اعتماد

وایرال شدن ویدئویی از حضور محمدمهدی اسماعیلی، وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی در مجله تصویری «قاف» به سردبیری اکبر نبوی موجب ارائه توضیحی از سوی روابط‌عمومی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی شد. اسماعیلی در این برنامه در پاسخ به سوال نبوی که از او پرسید شما به‌عنوان وزیر فرهنگ و ارشاد اسلامی باید در مورد گوشه‌نشینی و کناره‌گیری هنرمندی چون رخشان بنی‌اعتماد از عرصه کارگردانی دغدغه داشته باشید، گفت: «خانم بنی‌اعتماد امروز عضو شورایعالی سینما و از سیاست‌گذاران سینمای کشور هستند.» و او را از تصمیم‌گیران امروز سینمای ایران خواند. روابط‌عمومی وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی در توضیح این اتفاق گفته است این اشتباه، اشتباهی سهوی بوده و منظور وزیر، پوران درخشنده بود، نه رخشان بنی‌اعتماد. روابط‌عمومی این وزارتخانه اشاره کرده است برخی رسانه‌ها با تیتراهای مغرضانه سعی کردند این موضوع را به نحو دیگری برداشت کنند در حالی که این یک اشتباه سهوی بود.

فرزاد نعمتی خبرنگار گروه فرهنگ

۲۵ فروردین‌ماه ۱۳۹۴، مجید رهنما، پژوهشگر و سیاستمدار ایرانی و وزیر علوم و آموزش عالی در کابینه امیرعباس هویدا، در لیون فرانسه درگذشت. بخشی از شهرت رهنما به فعالیت‌های سیاسی و دیپلماتیکی بازمی‌گردد که او در دوران حکومت پهلوی دوم انجام داد. با این همه او جز این‌ها، به عنوان یکی از منتقدان جدی مفهوم «توسعه» و از صاحب‌نظران نظریه «پساتوسعه» (Post Development) نیز شناخته می‌شود؛ امری که به خصوص در دو دهه پایانی عمر رهنما به انتشار نوشته‌ها و کتاب‌هایی انجامید که محتوای عمومی آنها را می‌توان نقدی بر روند رو به گسترش و علاقه شدید اما بدون تأمل کافی بیشتر جوامع انسانی به توسعه یافتگی دانست. از نظر رهنما در این مسیر، توسعه به طرزی اسطوره‌ای و چنان کلیدی جادویی که می‌تواند مصائب زندگی آدمیان روی کره زمین را به پایان برساند، درک شده است. از نظر رهنما، چنین درکی با تجربه‌های موجود و شواهد عینی تاریخ توسعه در جوامع پیرامونی و جهان سوم مطابقت ندارد و نه فقط لغزش جوامع بشری به ورطه توسعه، مایه از بین رفتن نظم قدیمی و ساختارهای پیشین شده، بلکه در برآوردن نظامی نوین و برآورنده نیازهای انسان‌ها نیز ناکام مانده است. فراتر از این، از نظر رهنما هژمونی مفهوم توسعه در ادبیات جهانی تداوم روند استعماری است که جوامع غربی قرن‌هاست با آن در حال استثمار کشورهای ضعیف‌تر هستند. در ادامه نخست شرحی مختصر از زندگی سیاسی و علمی مجید رهنما عرضه خواهد شد، سپس مفهوم پساتوسعه و آرای صاحب‌نظران این حوزه مورد توجه قرار می‌گیرد و در انتها با تمرکز بر برخی از نوشته‌های رهنما درک او از معضلات «توسعه» و دلایلش در لزوم گذار از توسعه به «پساتوسعه» ذکر خواهد شد.

تولد در خانواده‌ای فرهنگی و سیاسی

مجید رهنما، فرزند زین‌العابدین رهنما و زکیه حائری، متولد آذرماه ۱۳۰۳ است. پدر او زین‌العابدین رهنما (۱۳۶۸-۱۲۷۳)، نویسنده، مترجم و سیاستمدار بود. از مهمترین ترجمه‌های زین‌العابدین رهنما می‌توان به ترجمه او از قرآن کریم اشاره کرد. از میان تألیفاتش نیز دو کتاب «پیامبر» (۱۳۱۶) و «حسین» (۱۳۲۴) آثاری بسیار مشهور هستند. رهنما در مجلس پنجم شورای ملی از مبتکران تأمین هزینه ساخت راه آهن سراسری در ایران با استفاده از مالیات بر قند، شکر، چای و شیرینی جات بود. او در همین مجلس پیشگام طرح حذف القاب مرسوم در دوره قاجار هم شد و با پیشنهاد او و موافقت اکثریت مجلس این طرح عملی شد. با این همه پس از مدتی زین‌العابدین رهنما به جرگه منتقدان رضاشاه پیوست و در سال ۱۳۱۴ به‌دلیل نگرش مقالاتی انتقادی در روزنامه «ایران» به زندان افتاد و اموالش مصادره شد. او بعدتر البته با وساطت مخبرالسلطنه از زندان رهایی یافت اما تا شهریورماه ۱۳۲۰ در عراق و لبنان زندگی کرد. حمید، مجید، فریدون، آذر و فریده پنج فرزند او بودند. فریدون یکی از سینماگران مطرح ایران شد. حمید تا وزارت اطلاعات و جهانگردی کابینه هویدا صعود کرد. آذر نیز از دانشگاه پاریس، دکترای روانشناسی گرفت.

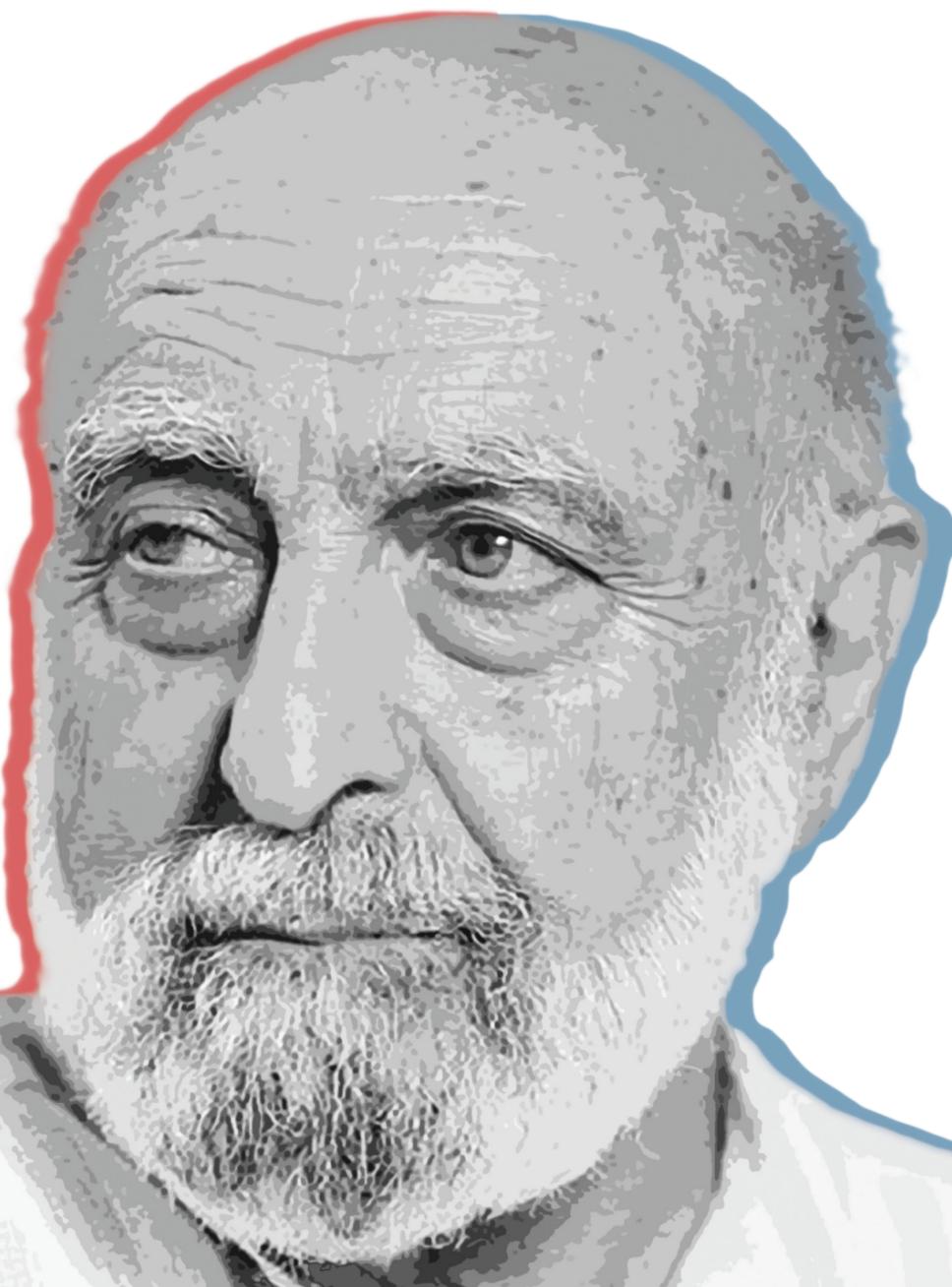
وزیر یا جاسوس؟

مجید اما هم در سیاست مشارکت داشت، هم بعدتر

منتقد توسعه مبالغه‌آمیز است

بازخوانی آرا و آثار مجید رهنما در سالگرد درگذشت او: مشهورترین ایرانی طرفدار نظریه «پساتوسعه» در جهان

به عالم نظریه‌پردازی ورود کرد. او دیپلم ادبیات و علوم را از دانشگاه آمریکایی بیروت، لیسانس حقوق و فوق‌لیسانس اقتصاد سیاسی را از دانشگاه سن ژوزف بیروت و دکترای حقوق را از دانشگاه پاریس گرفت. رهنمای جوان در ۱۳۲۴ وارد خدمت خود در این وزارتخانه خارجه شد و در دوران خدمت خود در این وزارتخانه به مناصبی چون دبیر دوم و سوم سفارت شاهنشاهی در مسکو، معاون اداره سازمان‌های بین‌المللی، معاون اداره اطلاعات و مطبوعات، دبیر اول نمایندگی دائمی ایران در نیویورک، سرکنسول در سانفرانسیسکو، معاونت بین‌المللی وزارت امور خارجه و سفیر کبیر ایران در سوئیس رسید. در سال ۱۳۴۶ و در پی تقسیم وزارت فرهنگ به دو وزارتخانه، مجید رهنما به‌عنوان وزیر علوم و آموزش عالی معرفی شد و از این منظر می‌توان او را بنیانگذار این وزارتخانه دانست. با این همه در سال ۱۳۵۱ از این منصب استعفا داد یا به تعبیری برکنار شد. دلیل این برکناری پیشنهاد رهنما مبنی بر کاهش فشار ساواک بر دانشگاه و دانشجویان عنوان شده است. البته در برخی روایت‌ها، علت آن انتصاب نزدیکی رهنما به اشرف پهلوی و علت این عزل، فشارهای فرح پهلوی ذکر شده است. با این همه آنچه اهمیت دارد این است که در دوران وزارت رهنما بودجه آموزشی کشور سه برابر شد، دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی تازه‌ای چون دانشگاه آزاد، دانشگاه بوعلی سینا همدان، مؤسسه تحقیقات و برنامه‌ریزی علمی، مرکز اسناد و مدارک ایران و مرکز خدمات کتابداری بنیاد گذاشته شدند، همچنین به‌دلیل تلاشی که رهنما برای تأمین استقلال دانشگاه‌ها داشت، شمار زیادی از تحصیلکردگان ایرانی از خارج کشور به ایران بازگشتند و در دانشگاه‌ها مشغول به کار شدند.

رهنما با وجود برکناری از وزارت، همچنان در ساختار سیاسی ایران فعالیت داشت. او به عضویت هیئت‌امانی «مدرسه عالی بازرگانی» انتخاب شد و پس از استعفا از حزب «ایران نوین» به عضویت حزب «رستاخیز» درآمد و مسئولیت کمیته ارتباط با صاحبان صنایع را برعهده گرفت. نمایندگی مردم تهران در دوره ۲۴ مجلس شورای ملی از آخرین فعالیت‌های سیاسی او بود. با این همه در یک ارزیابی کلی همچنان درباره گرایش‌های فکری و سیاسی رهنما در این دوران اقوال متفاوتی بیان می‌شود. این تفاوت‌ها حتی گاه در روایت‌های رسمی در جمهوری اسلامی نیز عیان است. برای نمونه در کتاب «دولتمردان عصر پهلوی به روایت اسناد ساواک» که «مرکز بررسی اسناد تاریخی» منتشر کرده است، رهنما «از حیث سیاسی طرفدار سیاست غرب و رژیم پهلوی و طیف تحصیلکرده‌های آمریکا قرار داشت» اما در مقاله‌ای که در تارنمای «مؤسسه مطالعات و پژوهش‌های سیاسی» منتشر شده است، نویسنده گزارش مدعی است، براساس اسناد بر جای‌مانده از بازجویی مریم اعتمادی همسر مجید رهنما، رهنما «از زمانی که در آذرماه سال ۱۳۲۹ به‌عنوان دبیر سوم سفارت ایران در شوروی راهی مسکو شد، به‌عنوان منبع، همکاری خود را با کا.گ.ب. آغاز کرده است. در صورتی که در همه این سال‌ها در محافل سیاسی و فرهنگی، مجید رهنما به‌عنوان یک فرد نزدیک به آمریکا و جریان فکری هوادار غرب در ایران شناخته می‌شد». همین گزارش بر همکاری همسر رهنما با سرویس اطلاعاتی شوروی نیز تأکید دارد.

کاندیدای ریاست سازمان ملل

در کنار این فعالیت‌های سیاسی داخلی، رهنما همکاری‌هایی نیز با سازمان ملل متحد داشت. او در سال ۱۹۵۹ میلادی به‌عنوان کمیسر عالی این سازمان بر برگزاری همه‌پرسی در رواندا و بوروندی که به استقلال دو کشور انجامید، نظارت داشت. در سال‌های ۱۹۷۴ تا ۱۹۷۸ در دانشگاه سازمان ملل تدریس می‌کرد و باری نیز از طرف دولت فرانسه به‌عنوان کاندیدای دبیرکل سازمان ملل پیشنهاد شد. ماجرای رشد جایگاه رهنما در سازمان ملل به این بازمی‌گردد که اولاً او طی سال‌های ۱۹۵۷ تا ۱۹۷۲، در ۱۴ جلسه پیاپی مجمع عمومی سازمان ملل متحد به‌عنوان نماینده ایران شرکت کرد. او در کمیسیون چهارم سازمان ملل متحد که وظیفه داشت جنبش استعمارزدایی را به سرانجام برساند نیز نقشی پررنگ داشت و توانست در تدوین قطعنامه‌ای که طی آن سازمان ملل متحد برای نخستین‌بار حق استقلال کشورهای مستعمره را به رسمیت می‌شناخت، مؤثر واقع شود. در واقع به پاس همین خدمات نیز بود که مجمع عمومی سازمان ملل او را به‌عنوان کمیسر عالی در سال ۱۹۵۹ انتخاب کرد. رهنما در سال ۱۹۶۵ به ریاست کمیسیون چهارم هم